

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра підприємництва і маркетингу

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
підготовки бакалавра
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність

Луцьк – 2021

Силабус нормативної навчальної дисципліни «Економіка та організація біржової діяльності» підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Розробник: Алла Лялюк, доцент кафедри підприємництва і маркетингу, к.е.н., доцент

Гарант освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Світлана Бортнік

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри підприємництва і маркетингу

протокол № ____ від _____ 2021 р.

Завідувач кафедри підприємництва і маркетингу

Костянтин Павлов

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна / заочна форма навчання	07 «Управління і адміністрування» 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 2021 / 2022
		Семестр 3-й
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 30 / 8 год.
		Практичні 32 / 8 год.
		Лабораторні 14 / 8 год.
		Самостійна робота 64 / 82 год.
	Консультації 10 / 18 год.	
	Форма контролю: екзамен	

II. Інформація про викладача

Лялюк Алла Миколаївна, к. е. н., доцент, доцент кафедри підприємництва і маркетингу

Контактна інформація (097 442 3469 allalyalyuk@gmail.com)

Дні занять розміщено на: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу. Предметом дисципліни «Економіка та організація біржової діяльності» є механізм організації біржової діяльності, тобто процеси розробки та використання відповідних методів, інструментарію для обґрунтування рішень щодо створення і функціонування біржових структур. Завдання курсу «Економіка та організація біржової діяльності» – допомогти засвоїти базові навички організації біржової торгівлі, розібратись в механізмах функціонування біржової діяльності. Навчальна дисципліна спрямована на оволодіння студентами знанням процесів і явищ, притаманних сучасній біржовій торгівлі, щоб навчитись розуміти їх, набути навичок правильного вирішення ключових проблем ведення біржового торгу. Зміст програми передбачає лекції, практичні заняття, лабораторні роботи, самостійну роботу над окремими темами курсу. Навчальна дисципліна спрямована на оволодіння студентами знанням процесів і явищ, притаманних сучасній біржовій торгівлі, щоб навчитись розуміти їх, набути навичок правильного вирішення ключових проблем ведення біржового торгу. Зміст програми передбачає лекції, практичні заняття, лабораторні роботи, самостійну роботу над окремими темами курсу.

Результат викладання курсу – дати загальне уявлення про суть біржі та її економічну природу, розкрити механізм функціонування ф'ючерсних ринків, показати процеси ціноутворення на ф'ючерсних а також висвітлити проблеми хеджування цінних та курсових ризиків за допомогою ф'ючерсної торгівлі; на цій основі спробувати сформуванати навички щодо організації технології біржової у слухачів курсу.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни Метою вивчення дисципліни «Економіка та організація біржової діяльності» є формування системи теоретичних знань, прикладних вмінь та навичок щодо формування у студентів наукового світогляду і глибоких знань з теоретичних аспектів функціонування біржової діяльності, набуття вмінь і навичок організації і технології біржової торгівлі. Завдання курсу «Економіка та організація біржової діяльності» – допомогти засвоїти базові навички організації біржової торгівлі, розібратись в механізмах функціонування біржової діяльності

3. Результати навчання (компетентності).

Загальні компетентності

ЗК-1. Здатність до фундаментального аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів. Вміння виявляти, аналізувати і структурувати проблеми підприємства і розробляти рішення.

ЗК-2. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях: розробка і застосування нових економічних, торговельних, біржових інструментів.

ЗК-3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-5. Здатність використання інформаційних і комунікаційних технологій: використання цих технологій для налагодження внутрішніх і зовнішніх економічних зв'язків.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість

ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності

ФК-1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

ФК-2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ФК-3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

ФК-6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

ФК-7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ФК-10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

ФК-11. Здатність аналізувати існуючі й передбачати майбутні економічні процеси у виробництві, підприємницькій структурі, торгівлі, біржовій діяльності.

ФК-12. Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі теорії й практики економіки підприємства та підприємницької діяльності.

ФК-13. Здатність досліджувати динаміку зміни ринкової кон'юнктури й узагальнювати розвиток ситуацій. Здатність обґрунтовувати економічні результати діяльності підприємства.

ФК-14. Здатність виявлення та обґрунтування пріоритетних напрямків організації та ведення власного бізнесу, визначати стратегічну мету підприємства, окреслювати загальну стратегію його діяльності.

ФК-15. Здатність оптимізувати зміст прогнозів і планів склад показників та методів їх обчислення. Здатність проектувати та удосконалювати систему планування і контролю діяльності підприємства.

ФК-17. Здатність аналізувати існуючі і передбачати майбутні економічні процеси в підприємницькій, торгівельній та біржовій сфері.

Програмні результати навчання

ПРН-1. Володіти фундаментальними знаннями щодо економічних процесів та закономірностей функціонування та розвитку підприємства, організації торгівлі та біржової діяльності.

ПРН-2. Вміти проводити науково-методологічні дослідження діяльності підприємства, аналіз та оцінку використання його потенціалу в досягненні цілей.

ПРН-3. Уміти розробляти методику техніко-економічних розрахунків потреби в ресурсах, рівня їх використання та результатів діяльності.

ПРН-4. Вміти приймати управлінські рішення щодо формування інноваційно-інвестиційного портфеля підприємства.

ПРН-7. Уміти розробляти та обґрунтовувати господарські рішення щодо підвищення конкурентоспроможності та ефективності функціонування підприємства.

ПРН-8. Вміти здійснювати контроль за ефективністю використання ресурсів і досягненням поставлених завдань.

ПРН-9. Уміти організовувати колективну працю з досягнення цілей підприємства. Застосовувати методи контролю та критерії оцінювання результативності діяльності підприємства.

ПРН-10. Володіти лідерськими навичками. Вміти проводити колективні наради та переговори, узгоджувати інтереси всіх учасників з цілями та завданнями щодо управління розвитком підприємства.

ПРН-11. Забезпечувати встановлення ефективних контактів з діловими партнерами. Самостійно здійснювати пошук та аналіз різноманітних джерел інформації для прийняття управлінських рішень.

ПРН-12. Здатність визначати організаційну та економічну структури підприємства, статус його виробничих підрозділів.

ПРН-13. Здатність приймати обґрунтовані рішення у сфері біржових операцій, угод, розрахунків

ПРН-14. Здатність визначати, аналізувати та оптимізувати бізнес-процеси, оцінювати їх вартість за допомогою коректно сформованої системи показників.

ПРН-15. Здатність визначати оптимальну структуру асортименту для конкретного торговельного підприємства. Здатність розробляти критерії якості товарів та послуг згідно з сучасними вимогами законодавства та досягненнями технічного прогресу.

ПРН-16. Здатність вивчати, аналізувати та оцінювати наявний на ринку асортимент товарів, перелік послуг, виробників та ступінь забезпечення прав споживачів у їх діяльності.

ПРН-17. Здатність створювати систему комунікацій по просуванню товарів і послуг, формувати імідж підприємства.

ПРН-20. Здатність проводити факторний аналіз використання ресурсів. Здатність перевіряти додержання нормативних параметрів продуктивності використання ресурсів і формування собівартості продукції.

ПРН-21. Здатність аналізувати і оцінювати ризики, здійснювати заходи щодо їх оптимізації; оцінювати ефективність використання ресурсів для мінімізації економічних втрат

4. Структура навчальної дисципліни.

Таблиця 2

Денна форма навчання

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин						Форма контролю/ Бали
	Усього	У тому числі					
		лекції	практичні заняття	самостійна робота	консультації	лабораторні	
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти функціонування товарної біржі							
Тема 1. Суть біржі та її економічна природа	11	4	-	6	1	-	усне опитування. 4 бали
Тема 2 Біржовий товар	15	2	4	6	1	2	усне опитування, 4 бали
Тема 3 Функціонування ф'ючерсних ринків	19	4	4	6	1	4	усне опитування, тести. 4 бали
Тема 4. Ціноутворення на ф'ючерсних ринках	17	4	4	6	1	2	тести, ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 5. Особливості регулювання біржової діяльності	15	2	4	8	1	-	тести, ситуаційні завдання. 4 бали
Разом за змістовним модулем 1	76	16	16	32	5	8	усне опитування, 4 бали
Змістовий модуль 2. Організація технології біржової торгівлі							20 балів
Тема 6. Учасники біржових операцій	13	2	4	6	1	-	ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 7. Організація біржових торгів	15	2	4	6	1	2	ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 8. Кліринг та система розрахунків за біржовими угодами	13	2	2	6	1	2	усне опитування, тести. 4 бали
Тема 9 Хеджування цінових та курсових ризиків за допомогою ф'ючерсної торгівлі	17	4	4	6	1	2	тести, ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 10. Фондовий ринок та фондова біржа	13	2	2	8	1	-	тести, ситуаційні завдання. 4 бали
Разом за змістовним модулем 2	74	14	16	32	5	6	20 балів
Види підсумкових робіт							Бал
Модульна контрольна робота							max 60 балів
Усього годин	150	30	32	64	10	14	max 100 балів

Таблиця 3

Заочна форма навчання

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин						Форма контролю/ Бали
	Усього	У тому числі					
		лекції	практичні заняття	самостійна робота	консультації	лабораторні	
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти функціонування товарної біржі							
Тема 1. Суть біржі та її економічна природа	12	2	-	8	2	-	усне опитування. 4 бали
Тема 2 Біржовий товар	14	2	2	8	2	2	тести, 4 бали
Тема 3 Функціонування ф'ючерсних ринків	14		-	10	2	2	усне опитування, тести. 4 бали
Тема 4. Ціноутворення на ф'ючерсних ринках	12		2	8	2	-	ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 5. Особливості регулювання біржової діяльності	8		-	8	1		тести, 4 бали
Разом за змістовним модулем 1	76	4	4	42	9	4	усне опитування, 4 бали
Змістовий модуль 2. Організація технології біржової торгівлі							20 балів
Тема 6. Учасники біржових операцій	12	2	-	8	2	-	ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 7. Організація біржових торгів	16	2	2	8	2	2	ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 8. Кліринг та система розрахунків за біржовими угодами	10	-	-	8	2	-	тести. 4 бали
Тема 9 Хеджування цінових та курсових ризиків за допомогою ф'ючерсної торгівлі	12	-	-	8	2	2	ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 10. Фондовий ринок та фондова біржа	11		2	8	1	-	тести. 4 бали
Разом за змістовним модулем 2	74	4	4	40	9	4	20 балів
Види підсумкових робіт							Бал
Модульна контрольна робота							max 60 балів
Усього годин	150	8	8	82	18	8	max 100 балів

5. Завдання для самостійного опрацювання.

У процесі виконання самостійної роботи студент, використовуючи знання теоретичного матеріалу та набуті прикладні навички за фахом, має продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи і вміння творчо мислити та вирішувати актуальні науково-прикладні завдання. Метою самостійної роботи є набуття студентами практичних навичок щодо засвоєння знань з теорії розвитку інфраструктури товарного ринку, управління діяльністю підприємства в галузі просування, зберігання та продажу товарів і послуг, забезпечення потреб споживачів.

Для виконання роботи студент обирає та опрацьовує теоретичне питання.

Темі самостійної роботи

1. Правове становище товарної біржі Основні принципи діяльності товарної біржі.
2. Права та обов'язки члена товарної біржі.
3. Біржові брокери та їх види.
4. Типові правила біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією.
5. Форми державного регулювання фондового ринку
6. Історія становлення електронної біржової торгівлі
7. Основні системи електронної біржової торгівлі
8. Розвиток біржового електронного трейдингу в Україні
9. Терміни, які характеризують рух цін, стан попиту і пропозиції на біржі.
10. Особливості процедури біржового торгу, яка склалася на товарних і фондових біржах України,
11. Структура та змістом договорів, які регулюють брокерську діяльність
12. Комбінації японських свічок в деталях
13. Характеристика найбільших товарних бірж світу.
14. Історія виникнення і розвитку технічного аналізу в біржовій діяльності

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Допускається 1 пропуск з поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. Про відсутність з поважних причин доводити до відома викладача заздалегідь. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Політика щодо академічної доброчесності Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 0,5 бали). Обов'язковою є присутність студента на модульному та підсумковому контролях. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин. Системно і регулярно переглядати лекційний матеріал, працювати з навчальною та науковою літературою. Здавати самостійні роботи та завдання у визначені терміни. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем у друкованому або електронному вигляді виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є екзамен, який передбачає оцінювання засвоєного студентами навчального матеріалу з навчальної дисципліни, на підставі результатів поточного контролю і модульних контрольних робіт.

Перелік питань на екзамен

1. Роль та місце біржі в економіці. Суть біржі та її економічна природа.
2. Функції та характерні ознаки біржової торгівлі. Види бірж.
3. Еволюція біржової торгівлі.
4. Класифікація біржових товарів.
5. Види біржових контрактів.
6. Характеристика біржових товарів.
7. Сільськогосподарська і промислова сировина.
8. Характеристика ф'ючерсного контракту. Основні риси ф'ючерсної торгівлі.
9. Еволюція розвитку основних економічних теорій ф'ючерсних ринків.
10. Сучасні теорії міжнародних ф'ючерсних ринків.
11. Міжнародні біржові ринки.
12. Характеристика біржової мережі Заходу.
13. Стан дослідження ф'ючерсних ринків в Україні.
14. Перспективи становлення ф'ючерсних ринків в Україні.
15. Формування ф'ючерсних та майбутніх спотових цін.
16. Сучасні концепції ціноутворення на ф'ючерсних ринках.
17. Фундаментальний аналіз на сировинних ф'ючерсних ринках.
18. Суть технічного аналізу на ф'ючерсних ринках.
19. Засновники та члени біржі. Їх права й обов'язки.
20. Біржові посередники: брокери та дилери.
21. Сутність і види брокерської діяльності.
22. Учасники біржових сесій.
23. Правове регулювання брокерської діяльності.
24. Суть та значення державного регулювання біржової торгівлі.
25. Організаційна структура управління біржею.
26. Порядок укладання біржових угод.
27. Організація діяльності брокерської фірми. Ведення рахунків клієнтів
28. Звітність щодо виконання наказів клієнтів. 2
29. Електронний трейдинг – сучасна технологія біржової торгівлі.
30. Суть біржового клірингу.
31. Історія становлення біржових клірингових установ.
32. Маржа у ф'ючерсній торгівлі.
33. Суть опціонів та їх характеристика.
34. Економічна суть біржової спекуляції.
35. Історія становлення біржових клірингових установ.
36. Забезпечення додаткових фінансових гарантій розрахункової палати.
37. Особливості функціонування клірингових палат ф'ючерсних бірж
38. Види біржової спекуляції. Види біржових спекулянтів.
39. Товарні опціони.
40. Суть та основні характеристики хеджування.
41. Види хеджування.
42. Досконале хеджування цінних ризиків на ринках сільськогосподарської сировини.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Пепа Т. В., Пітеніна Т. І., Лавринович В. В. Біржова діяльність: навч. посіб. К. : Ліра – К., 2016
2. Хрущ Н., Іжевський П., Безвух С. Біржова діяльність: навч. посіб. К. : Кондор, 2017
3. Закон України «Про товарну біржу» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 10, ст.139) { Із змінами, внесеними згідно із Законами }
4. Сохацька О.М. Біржова справа: підручник / [2-ге вид. змін. й доп.]. – Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. – 632 с.
4. Vandeburgh Christa. The Impact of Technology on the Stock Market / Christa Vandeburgh URL: [https:// bwstewart.wordpress.com/ 2018/03/19/the-impact-of-technology-on-the-stock-market/](https://bwstewart.wordpress.com/2018/03/19/the-impact-of-technology-on-the-stock-market/).
5. Angel J., Harris L., Spatt C. Equity trading in the 21st century *Social Science Research Network*. URL: 2010 [http:// papers.ssrn.com/ sol3/papers.cfm?abstract_id=1584026](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1584026).
6. Лялюк А. М. Економіка та організація біржової діяльності: конспект лекцій у схемах і таблицях Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 160 с.
7. Лялюк А. М. Економіка та організація біржової діяльності: методичні вказівки до виконання практичних робіт. Луцьк : Вид-во КП ІА «Волинський енергософт», 2019. – 97 с.

Додаткова

1. Список документів необхідних для вступлення в Асоціацію «Союз бирж України» (Зареєстровано: Міністр України від 28.01.2009 № 83/16099)
2. Наказ Міністерства аграрної політики України «Про затвердження Переліку товарних бірж» від 16 березня 2004 року N 82
3. FinTech Trends 2018: How Technology is Rewriting the Capital Markets URL: <https://www.nasdaq.com/articles/fintech-trends-2018-how-technology-rewriting-capital-markets-2018-03-08>
4. Oktober fest URL: <https://trends.google.com/trends/explore?date=today%205-y&q=oktober%20fest>
5. Беднарчук М. С., Полікарпов І. С. Біржові товари: моногр. Укоопспілка, Львів. комерц. акад. 5.- Л., 2004. - 279 с. - Бібліогр.: с. 275-277
6. How technology is affecting the financial markets Wall Street, Jan 29, 2019. URL: <https://wall-street.com/how-technology-is-affecting-the-financial-markets/>.

Інтернет-ресурси

1. Чириченко Ю. В. Товарна біржова торгівля продовольством: підходи до оцінювання / URL: file:///C:/Documents%20_15.pdf
2. Сухітра А. М., Сегідін І. М. Біржова торгівля в Україні: проблеми становлення та розвитку URL: // [www.rusnauka.com/ 8_NND_2010/ Economics/60579.doc.htm](http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Economics/60579.doc.htm)
3. Пластун О. Л. Проблеми біржової діяльності в Україні та варіанти їх вирішення URL: [file:///C:/Users/IceMan/ Downloads/ pprbsu_2013_37_16%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/IceMan/Downloads/pprbsu_2013_37_16%20(2).pdf)
4. Lim K.-P. The Evolution of Stock Market Efficiency Over Time: A Survey of the Empirical Literature / K.-P. Lim, R. Brooks R// *Journal of Economic Surveys*, 2010. URL: [https:// onlinelibrary. wiley.com/ doi/abs/ 10.1111/j.1467-6419.2009.00611.x](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-6419.2009.00611.x)